

TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK A PILISI PARKERDŐBEN

Az Európai Unió és a Magyar Állam
által nyújtott támogatás összege:

231 857 742 Ft

KEOP-3.1.2/09-11

2012. 06. 01. - 2015. 05. 30.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

www.ujszechenyiterv.gov.hu

06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió
támogatásával valósul meg.

A MIKLÓS-DEÁK-VÖLGYI TAVAK REHABILITÁCIÓJA

Kérdése, észrevétele van?

Keresse fel programunk honlapját vagy érdeklődjön munkatársunknál az alábbi elérhetőségeink valamelyikén:

**PILISI
PARKERDŐ ZRT.**
PARKERDŐ AZ EMBERÉRT

H-2025 Visegrád,
Mátyás király u. 4.

telefon: 26/598-000
telefax: 26/398-229

e-mail: informacio@ppt.hu
web: www.parkerdo.hu
www.parkerdotermeszetelesen.hu
www.facebook.com/pilisiiparkerdo

**PILISI
PARKERDŐ ZRT.**
PARKERDŐ AZ EMBERÉRT

PARKERDŐ
TERMÉSZETESEN

TERMÉSZETVÉDELMI FEJLESZTÉSEK A PILISI PARKERDŐBEN

Kedves Olvasó!

A Pilisi Parkerdő Zrt. számára a természetvédelem egyáltalán nem új feladat. Már a jogelőd Pilisi Állami Parkerdőgazdaság megalakulásakor, 1969-ben is világos volt, hogy a főváros közelében egész másképp kell kezelni az erdőket, mint ahol kizárólag a faanyagtermesztésre koncentrálnak. Azóta a kirándulók és erdei sportolók száma csak nőtt, a Parkerdő 65 ezer hektárnyi erdőterületének jelentős része természetvédelmi oltalom alatt áll, a természetvédelmi szempontok az erdőgazdálkodásban is felértékelődtek.

A Parkerdő számára komoly kihívást és lehetőséget jelentett, mikor 2012 júniusában – a 2008 óta a Pest megye területét érintő természetvédelmi fejlesztések után – Komárom-Esztergom megyében is Európai Uniós forrást nyert nagyszabású természetvédelmi fejlesztésekre.

A program fő adatai

A pályázat címe: „Természetvédelmi fejlesztések a Pilisi Parkerdőben”

Az Európai Unió által támogatott projekt nettó összköltsége:
231 857 742 Ft

A megvalósítás helyszínei: A Pilisi Bioszféra Rezervátum egyes részei, a Pilisi Tájvédelmi körzet egyes területei, Natura 2000 területek Bajna, Bajót, Csolnok, Gyermely, Héreg, Nyergesújfalú, Pilismarót, Esztergom, Kesztölc, Pilisszentlélek, Dömös községhatárokbán

Személtalrákást megakadályozó sorompó

A megvalósítás időszaka: 2012. június – 2015. április

A projekt keretében a Pilisi Parkerdő Zrt. három erdészeti (Bajna, Pilisszentkereszt, Pilismarót) területén komplex természetvédelmi beavatkozások valósulnak meg:

- Miklós-deák-völgyi vizes élőhely rekonstrukció
- Invazív fafajok (bálványfa és akác) terjedésének megakadályozása 158,3 hektáron, amivel 400 hektár erdő válik természetesebb élőhellyé
- Védett erdőterületeken antropogén károsítás megakadályozása (11 db sorompó kihelyezése)
- Természeti környezet helyreállítása (funkcióját vesztt almatároló lebontása)
- Erdei vizes élőhelyek (három kistó) élőhely-rehabilitációja, szerves hulladéktól való megtisztítása

A továbbiakban a Pilisi Parkerdő Zrt. Pilismaróti Erdészet területén lévő Miklós-deák-völgyi tavak példáján mutatjuk be a projekt egyik leghangsúlyosabb feladatának eredményeit, ezek jelentőségét.

A miklós-deák-völgyi 3-as tó

Az erdészeti vízgazdálkodás jelentősége

Napjaink időjárási viszontagságai egyre szélsőségebbé vízjárásokat, árhullámokat idéznek elő. Ezért kiváltképp fontossá válik az erdészeti vízgazdálkodás. Hazánkban március környékén a téli hóolvadást követő jegesár, nyár elején sok csapadék következtében a zöldár jellemző.

A patakok vízhozama a vízgyűjtő területük nagyságától függ. Nagyobb esőzések idején vízszintjük az év nagy részében jellemző szint többszörösére nőhet. Ilyenkor kiléphetnek a medrűkből és jelentős károkat okozhatnak a környezetükben. A vízgazdálkodási funkciót betöltő műtárgyak legfontosabb szerepe a vízhozam szabályozásában és a hordalék összegyűjtésében van, amely nemcsak az erdei utak megővését, hanem az erdőterülettel szomszédos települések biztonságát is szolgálja. Az erdészeti vízgazdálkodás célja az erdőben lefolyó víz megfelelő hasznosítása, a szélsőséges viszonyok elleni védekezés, valamint a vízkészletek megőrzése és védelme.

Az erdei életközösség számára a víz lételem. Az erdő típusát és növekedését alapvetően meghatározza a terület vízellátottsága. Folyóvíz mellett ligeterdők, pangóvízes területeken láperdők alakulnak ki. Ahol a csapadékvíz az egyetlen vízforrás, a víz mennyisége ott is döntően meghatározza az erdő fajösszetételét, fahozamát.

Az erdő és a víz sajátos kölcsönhatásban van. A lehulló esőből a fák levelein, törzsükön, majd gyökerükön sok vizet vesznek fel, melyet hasznosítanak, vagy elpárologtatnak. Az erdei avar és aljnövényzet vízfelvétele is jelentős. Az erdő aljnövényzete a víz lefolyását lassítja, így megóvja a talajt a lemosódástól (eróziótól). A lehullott csapadékok hosszú ideig raktározza az erdőtalaj, amelyet a növények folyamatosan hasznosítanak és párologtatnak. Meleg nyári napokon mindig hűvösebb és párásabb a levegő az erdőben, megfigyelhető az erdő szélsőségekgyengítő hatása.

A fenntartható vízgazdálkodáshoz, a települések vízellátásához elengedhetetlen az erdők szerepe. Az erdők a talaj vízháztartását, a források vízbőségét és tisztaságát szabályozzák, a víztározók és egyéb víznyerőhelyek környezetében a víz tisztaságát valamint a vízbázisok védelmét biztosítják. Az erdőtervény a vízzel kapcsolatosan vízvédelmi, partvédelmi (pl. árvízvédelmi töltés védelmét szolgáló erdő) valamint vízgazdálkodási (árhullámok biztonságos levezetését biztosító) erdőket különböztet meg.

A miklós-deák-völgyi Malom-patak

A Miklós-deák-völgyi tavak (Festmény: Dani-Szabó Eszter, D.E.I. Látványterképek)

A Miklós-deák-völgyi tavak

A pilismaróti Malom-patak oldalán lévő tórendszer országos védettségu területen van. A tavakat tápláló vízfolyás Pilismarót külterületén, a Visegrádi hegység legnyugatibb völgyében halad, majd Pilismarót belterületén belefolyik a Malom-patakba, amely a Dunába ömlik.

A tavak története

A Miklós deák-völgyi legelső tó víztározóként működött 1960-ig. Az első gát építése feltehetően a Millennium (1896) időszakára tehető. Magyarország ezer éves fennállásának állít emléket a közelben épült emlékmű is. A közelben létesült egy 1 hektáros csemetekert, melynek épített vízrendszere segítségével lehetséges volt az ott nevelt csemeték öntözése. A gáton két zsilip volt, az egyik a vízszint szabályozását szolgálta, a másik a csemetekertbe vezette a vizet.

1960 táján a meglévő tó felvízi oldalán épült egy másik tó, halászkunyhóval a partján. A tavak ekkor protokoll horgászatot biztosítottak, állandó őr látta el az ott lévő munkákat. Miután egy harmadik tó is épült, ezek védelmére egy hordalékfogó gátat létesítettek kb. 300 méterre a felvízen, így működött közel 1985-ig a tórendszer. Az üzemelésénél a legköltségesebb feladat a meder 3-4 évenkénti iszapmentesítése, kotrása és az állandó őrzés volt.

A vízfolyáson az utóbbi évtizedekben több nagy árhullám vonult le, amely a létesítmények jelentős részét használhatatlanná tette. Az utolsó 1999-ben levonult rendkívüli árhullám átszakította az alsó gátat. Ezt követően a tavakat nem lehetett üzemeltetni, aminek hiányában kiszáradtak.

Tó áteresszel

A rehabilitáció szükségessége

A Malom-patak medre az árhullámok következtében feliszapolódott, átfolyása nem volt megfelelő. A lerakott hordalék a víz útjában állt, megfigyelhető volt a meder átalakulása. A vízfolyás lelassult, ennek következtében az eutrofizációs folyamatok előrehaladtak, csökkent a kétléltű fajok élettere, és a halak szempontjából is kedvezőtlenül változott a vízfolyás. Az elavult, funkciójukat veszített, beton műtárgyak nem voltak képesek korszerűen ellátni a szabályozást, szükségessé vált a tavak rehabilitációja.

Kivitelezés — tározó szerep és átjárhatóság biztosítása

Állandó vízfolyásoknál **hordalékfogó tavak** léte elengedhetetlen a települések védelme érdekében. A régi műtárgyak bontása után az egykor három tóból álló vizes élőhelyet új, természetvédelmi szempontból megfelelő műtárgyak építésével állították helyre. Az egyik, ipartörténeti értéket képviselő műtárgy esetében az átalakítás az eredeti jelleg megőrzése mellett történt.

A tórendszer átalakítását 2012-ben kezdte meg, majd 2013 őszén fejezte be a Pílisi Parkerdő Zrt. a KEOP „Természetvédelmi fejlesztések a Pílisi Parkerdőben” Európai Unió finanszírozású program keretében. A munkák célja a vízfelület létesítés, a vízvisszatartás (tározó szerep) és a vízfolyás átjárhatóságának biztosítása volt. A tórendszer feletti meder-

A földmunkák megkezdése után

Az ipartörténeti értéket képviselő régi zsilip

szakasz és a tórendszer alatti mederszakasz átjárhatóságát (vízi állatfajok, pl. a kövi rák számára) a tavakkal párhuzamosan kiépített megkerülő csatorna biztosítja, ami hazánkban különlegességnek számító megoldás.

A tórendszer három víztározó tóból és egy, a tavak felvízi oldalán kb. egy kilométer távolságban lévő negyedik, nagy területű, hordaléklerakásra alkalmas területből áll. Nagyobb vízhozam esetén a tavakba lehet irányítani a patakban felesleges vizet. Szélsőségesen magas vízhozam esetén a lezúduló hordalék a patak magasabban lévő szakaszán kialakított hordaléklerakó területen (4. számú tó) raktározódik, a vízhozam itt csillapítódik, megvédve így a patak faluban futó szakaszát és Pilismarót.

Elsőként a megkerülő csatorna készült el

Miklós-deák-völgyi vizes élőhely rekonstrukció nettó összköltsége a projekten belül 87 222 892,- Ft.

AZ ÉPÍTKEZÉS:

A megkerülő csatorna építés közben

Betonozás

Zsilip műtárgy betonozása

Kotrás

A felújított műtárgyak

A megkerülő csatorna biztosítja az élőlények szabad mozgását

A program fenntarthatósága

A program során megvalósuló természetvédelmi fejlesztések, tetteink, törekvéseink csak akkor válhatnak hosszú távon eredményessé, ha Ön és valamennyi hozzátartozója, barátja, ismerőse megismeri azokat. Az élőhelyekben létrejött pozitív változások fenntartását fontos feladatunknak érezzük. Azonban a program eredményeként kialakult természetes élőhelyek tisztaságának, állapotának megkímélése, az erdei viselkedés szabályainak betartása a természetbe látogatók felelőssége. Ne feledjük, az erdő állatok és növények sokaságának élőhelye, az erdőben mi emberek vendégek vagyunk – viselkedjünk is benne vendéghez illő, kellő tisztelettel!

Kövi rák

Pettyes göte

Fekete gólya

Zöld levelibéka